

อาสาสมัคร([volunteer](#))เป็นการทำงานด้วยความสมัครใจ เอื้ออาทร เป็นมิตร เคารพในความเสมอภาคและปราศจากอคติในจิตใจอันจะนำไปสู่การสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน โดยเฉพาะสถาบันการศึกษาซึ่งเป็นแหล่งปลูกฝังพลังปัญญาเยาวชนสู่สังคม เป็นแหล่งสร้างให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในวงกว้าง

สถาบันคลังสมองของชาติ จึงได้ร่วมกับสำนักบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์อาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์อาสาสมัครเพื่อสังคม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ สมาคมธรรมศาสตร์ เครือข่ายจิตอาสา มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส และโครงการฉลาดทำบุญด้วยจิตอาสา เครือข่ายพุทธิก้า จัดโครงการ "มหกรรมจิตอาสาในสถาบันการศึกษา ปี 2 : ทิศทางและกระบวนการสร้างพลเมืองอาสาสมัครสู่สังคม" ขึ้น ระหว่างวันที่ 4-5 กันยายน 2557 ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งในงานดังกล่าวมีความน่าสนใจหลายประการเกี่ยวกับการขับเคลื่อนกระบวนการสร้างอาสาสมัครคนรุ่นใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ฤทธิพงศ์ จิตรนิรัตน์ คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา ผู้ร่วมเสวนาหัวข้อการขับเคลื่อนกระบวนการสร้างอาสาสมัครสู่สังคมในวันแรก มองว่าสังคมไทยมองการเป็นอาสาสมัครแบบแยกส่วนและมีลักษณะที่เป็นอุดมคติที่สูงส่ง กล่าวคือ การเป็นอาสาสมัครนั้นมักมองว่าจะเกิดขึ้นภายใต้สถานภาพ และบทบาทหน้าที่ของบุคคลที่มีศักยภาพ มีความพร้อมทั้งในทางเศรษฐกิจและสังคม บ่อยครั้งที่เมื่อใครก็ตามพูด กระทำเกี่ยวกับการเป็นอาสาสมัคร จิตสาธารณะ จึงมักถูกค่อนขอดว่า "เอาตัวเองให้รอดก่อน ก่อนจะช่วยคนอื่น" "เอ็นดูเขาเอ็นเราขาด" "มีหน้าที่เรียนหนังสือก็เรียนไป-ต้องรู้จักหน้าที่"

ในแง่อุดมคติ งานอาสาสมัครถูกจัดวางให้อยู่ในตำแหน่งแห่งที่สูงส่งที่คนธรรมดาสามัญทั่วไปไม่สามารถกระทำและ/หรือดำเนินการได้ หากต้องอาศัยพลังพิเศษ ความสามารถที่เหนือกว่าคนอื่นในสังคม ด้วยเหตุนี้สังคมไทยจึงมักเรียกร้องหาวีรบุรุษ/วีรสตรี หรือผู้กอบกู้มาเสมอๆ ในยามที่มีปัญหาเกิดขึ้น นั้นหมายความว่าในการรับรู้ของสังคมโดยพื้นฐานมองว่างาน/ การเป็นอาสาสมัครจะเกิดขึ้นได้นั้นต้องมีเงื่อนไขที่ไม่ปกติ เช่น ภัยธรรมชาติ สถานการณ์ ฯลฯ กล่าว

สำหรับในสถาบันอุดมศึกษา นิสิตนักศึกษา มักตกเป็นจำเลยและถูกเหมาเข่งจากสังคมมาโดยตลอด ไม่ว่าจะเป็นการมองว่า ไม่ใส่ใจสังคม คิดแต่เรื่องตัวเอง ด้านหนึ่งเป็นเพราะเรามักติดภาพในอดีตถึงความยิ่งใหญ่ของขบวนการนิสิตนักศึกษาในอดีตไม่ว่าจะเป็น 14 ตุลา 6 ตุลา หรือเดือนพฤษภา และพลอยดูแคลนกับพลังนักศึกษาในปัจจุบัน

สำหรับในสถาบันอุดมศึกษา นิสิตนักศึกษา มักตกเป็นจำเลยและถูกเหมาแข้งจากสังคมมาโดยตลอด ไม่ว่าจะเป็นการมองว่า ไม่ใส่ใจสังคม คิดแต่เรื่องตัวเอง ด้านหนึ่งเป็นเพราะเรามีทัศนคติภาพในอดีตถึงความยิ่งใหญ่ของขบวนการนิสิตนักศึกษาในอดีตไม่ว่าจะเป็น 14 ตุลา 6 ตุลา หรือเดือนพฤษภา และพลอยดูแคลนกับพลังนักศึกษาในปัจจุบัน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ญรพงศ์ จิตรนิรัตน์ กล่าวต่อไปว่าจากประสบการณ์ที่ได้มีโอกาสสัมผัสกับกิจกรรมพื้นฐานผ่านกลุ่ม ชมรม กลุ่มอิสระ ฯลฯ พบว่ามีความน่าสนใจในบทบาทของคนหนุ่มสาวในมหาวิทยาลัยเป็นอย่างมาก ทั้งในแง่รูปแบบ เนื้อหาและ กิจกรรมดำเนินการที่หลากหลาย กระจัดกระจาย ไปตามความต้องการ รสนิยม และสุนทรียะของบุคคล กลุ่ม และนิยมเอียงสู่การ ปาเหยื่อประโยชน์จากจุดเล็กๆ และสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลง สร้างสรรค์สิ่งดีงามได้ จากจุดที่ยืนหรือสัมผัส เช่น ชมรมทนาย ไร้วัว ของนิสิตคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ หลังจากลงพื้นที่สัมผัสกับปัญหาแรงงานข้ามชาติ และได้พบเจอกับการถูก เอารัดเอาเปรียบ การขูดรีดซึ่งหน้า จึงร่วมกันจัดตั้งชมรมช่วยเหลือแรงงานข้ามชาติในรูปแบบต่างๆ หรือกลุ่มนิสิตรวมกลุ่มกันทำ โครงการครูดิลิเวอรี่ (Delivery) ในการฟื้นฟูโรงเรียนขนาดเล็กร่วมกับชุมชนไม่ให้อุทกภัย

"ผมเรียนรู้ว่าแรงบันดาลใจ ที่เริ่มต้นจากประเด็นมนุษยธรรม เรียนรู้การให้ด้วยความสงสาร ความรัก ทำให้เกิดการชักจูง แบ่งปัน จากมือสู่มือ ลงมือสร้างกิจกรรมที่แตกต่าง ซึ่งไม่เพียงจะนำไปสู่การช่วยเหลือคนอื่น หากยังนำไปสู่การค้นพบตัวตน คนอื่น ที่สำคัญคือ กล้าที่จะลงมือด้วยความเชื่อมั่นในการเปลี่ยนแปลง เขาและ/เธอ คือหน่ออ่อนเล็กๆที่เป็นความหวังและยังมีทางให้เดิน แต่เป็นทางที่เดินด้วยรัก ไม่ใช่อุดมการณ์แบบดั้งเดิมเช่นในอดีต"

กรณีนี้ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ญรพงศ์ จิตรนิรัตน์ เห็นว่าการขับเคลื่อนกิจกรรมนิสิตนักศึกษาในปัจจุบัน ยังมีปัญหาหลาย ประการ ไม่ว่าจะเป็นเชิงระบบและโครงสร้าง ทีมมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มุ่งสู่ "ธุรกิจการศึกษา" ผมรู้สึกและรับรู้ว่า การปาเหยื่อ ประโยชน์หรือการเป็นอาสาสมัครในบางมหาวิทยาลัยเป็นเพียงวาทกรรม หรือกลยุทธ์ทางการตลาดเท่านั้น หากมหาวิทยาลัยใน ภาพรวมยังมุ่งสู่เป้าหมายทางธุรกิจมากกว่าการคำนึงถึงปรัชญาการศึกษาที่แท้จริงแล้ว โอกาสในของขับเคลื่อนงานอาสาสมัครก็ เป็นสิ่งที่ยากจะเกิดขึ้น ประคองการแล่นเรือในทะเลทรายที่แห้งแล้ง ยากที่จะไปถึงซึ่งฝั่งฝัน

ดังนั้นมหาวิทยาลัยก็ต้องจริงจังกับแนวคิดมหาวิทยาลัยกับการขับเคลื่อนสังคม มหาวิทยาลัยไม่ได้เป็นแบบอย่างที่ดีพอสำหรับ การเสริม เต็มเต็ม การสร้างนิสิตจิตอาสา ในมหาวิทยาลัย งานกิจกรรมนิสิตจำนวนมากคิด "กับดัก" ด้านธุรการและเอกสารเชิง เทคนิค ทำให้ นิสิตต้องสละเวลากับการจัดการ ทำให้พื้นที่/ เวลาสร้างสรรค์ค่อยๆหดแคบ หายไปในที่สุด และยิ่งในหลายๆ มหาวิทยาลัยจัดกิจกรรมนอกชั้นเรียนเสริมหลักสูตรด้วยแล้ว กลับกลายเป็น "เจตนาดี แต่หวังร้ายไป" บ่อยครั้งที่เจอคำถามว่า "ได้ชั่วโมงหรือไม่"

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ญรพงศ์ จิตรนิรัตน์ เสนอว่าการขับเคลื่อนคนรุ่นใหม่ต้องเปลี่ยนฐานความคิดใหม่ทำให้การเป็น นิสิตจิตอาสาสมัครและการปาเหยื่อประโยชน์ คือสิ่งที่สามารถเกิดขึ้นและกระทำได้ในชีวิตประจำวัน ที่ โดยที่คนธรรมดาสามัญ ตัวเล็ก ตัว น้อย ก็สามารถสร้างคุณค่าได้มากขึ้นมาได้ ที่สำคัญคือ การสร้างนิสิตที่เชื่อมั่นการเปลี่ยนแปลง และมีสำนึกของความเป็น พลเมือง สร้างพื้นที่สร้างสรรค์ที่ นิสิตมี "อิสระทางความคิด" สามารถคิดค้น/ ค้นหาแรงบันดาลใจและแรงบันดาลใจ โดย กระบวนการและรูปแบบที่หลากหลาย ชั้นเรียน หลักสูตร กลุ่ม ชมรม กลุ่มอิสระ ทั้งในและนอกมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยอาจ จัดสรรกองทุนที่ นิสิตอิสระ สามารถสร้างสรรค์กิจกรรมปาเหยื่อประโยชน์ จิตอาสา โดยไม่จำกัดรูปแบบที่แข็งตัว และสามารถเข้าถึงได้ง่าย

"เราต้องสร้างนักกิจกรรมที่กล้าวาดเส้นของฟ้าของตนเองและกลุ่ม เพราะผู้ที่มุ่งมั่นกับการวาดเส้นขอบฟ้าจะเป็นผู้นำ การเปลี่ยนแปลงที่แท้จริง สร้างสนามการเรียนรู้ และสร้างสรรค์กิจกรรม ที่เชื่อมโยง/ โยงใยผู้คนหลากหลายเข้าด้วยกัน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมที่ นิสิตสามารถตัดแปลงตนเองพร้อมๆกับการเปลี่ยนแปลงสังคม/ ชุมชนที่สัมผัส สร้าง พื้นที่แวดล้อมที่เอื้อต่อการส่งเสริมแนวคิดจิตอาสาสมัครในมหาวิทยาลัย เช่น การส่งเสริมการอ่าน วรรณกรรม ดุหนัง ฟังเพลงและมีกิจกรรม-งานอาสาให้นิสิตเลือกตามรสนิยมและความต้องการมากขึ้น สร้างแบบอย่างที่ดีต้อง สัมผัส ได้ในชีวิตจริง"

